

MİLLİ İDEOLOGİYANIN GERÇƏKLƏŞMƏ ZƏRURİLİYİ

Məqalədə milli ideologiyanın sosial-fəlsəfi məzmun-mahiyyətinə nəzər salınır, hər bir ölkənin inkişafında milli ideologiyanın və milli maraqların rolunun əhəmiyyəti araşdırılır. Milli ideologiyanın ictimai əhəmiyyəti tədqiq olunur, müxtəlif tədqiqatçıların fikirlərinə münasibət bildirilir, milli ideologiyamızın formalaşmasında mühüm rol oynamış tarixi şəxsiyyətlərimizin xidmətləri təhlil edilir. Milli ideologiyanın əsasında sosial ədalətin durması əsaslandırılır.

Məqsəd - müasir dövrdə milli ideologiyanın zəruriliyinin əsaslandırılması

Metodologiya - müqayisəli, sistemli təhlil

Tədqiqatın nəticələri - hər bir dövlətin və cəmiyyətin inkişafında milli ideologiya mühüm rol oynayır.

Açar sözlər: milli ideologiya, dövlət, millət, cəmiyyət, milli mənafe, milli maraq

Giriş

Cəmiyyət yaşayır və gələcək mövcudluğu uğrunda mübarizə aparır, onun keçici və daimi maraqları, prioritetləri olur. Cəmiyyətin müxtəlif fəaliyyət sahələri üzrə qruplaşan bu maraqlar məhz ümumi mənafe, milli maraqlar yüksəkliyində bir-birilə uzlaşma, sintezləşmə imkanını və gerçəkliyini əldə edir. Sözsüz ki, bu imkan və gerçəkləşmə, hətta eyni bir cəmiyyət üçün, zamanədən, çoxçeşidli səbəblərdən asılı olaraq az və çox olur, müxtəlif dərəcədə özünü göstərir. Bəzən elə olub ki, dövlət və xalq maraqları adı altında hansısa siyasi qüvvənin və yaxud sosial qrupun maraqları, önə keçərək, hakim mövqe tutub və faktiki olaraq, milli maraqların reallaşmasının qarşısını alıb. Bəşər tarixi belə misallarla zəngindir. Dünya ölkələrinin tarixi onu da sübut edir ki, təkcə, xüsusi maraqların uzunmüddətli hökmranlığı, «tam» adından çıxış etməsi və onu əvəzləməsi nəticəsində milli və ya həqiqi dövlət maraqları müdafiəsiz qalır, yekunda isə ölkənin özü iflasa uğrayır və dağılır.

Milli ideologiyaya münasibətdə formalaşmış laqeydlik müəyyən qədər Sovetlər İttifaqının dağılması ilə bağlı olmuşdur, daha dəqiq desək, bu dağılma prosesini düzgün anlamamaq nəticəsində yaranmışdır. Bu günün özündə də çoxları belə düşünürlər: SSRİ yeganə və vahid bir hakim ideologiya - kommunist ideologiyası çərçivəsində yaşamağa iddialı və qərarlı olduğundan süquta uğradı və dağıldı, ona görə də, əgər biz demokratik cəmiyyət qururuqsa, rəsmi hakim ideologiya ola bilməz. Bəziləri isə, bir qədər də yanlışlığa vararaq və qabaqcıl ölkələrin inkişaf tarixindən səhv nəticə çıxararaq, deyirlər: «hər cür ideologiya buxovundan azad olmaq lazımdır», «cəmiyyətin mütərəqqi inkişafı onun ideologiyasızlaşdırılmasındadır» (1, 15).

Çox düşündürücüdür, müasir Azərbaycanın dirçəldilməsində və inkişafına, onun müstəqilliyinin və dövlət suverenliyinin möhkəmlənməsində, milli maraqların ardıcıl olaraq müdafiə edilməsində və reallaşdırılmasında, milli inkişaf konsepsiyasının həm müəyyənlişməsində, həm də uğurla həyata keçirilməsində danılmaz xidmətləri olan dəyərli şəxsiyyətlərimiz dönə-dönə milli ideologiyanın vacibliyindən, əhəmiyyətindən, onun kəsb etdiyi məzmun-mahiyyətindən, səciyyəvi xüsusiyyətlərindən, məqsəd və vəzifələrindən, aparıcı ideya--prinsiplərindən danışmış, istiqamət vermişlər, eyni zamanda problemlə bağlı xeyli praktiki və nəzəri işlər görmüşlər və görməkdədirlər.

Milli ideologiya məhz o fenomen-varlıqdır ki, bir tərəfdən, ictimai əhəmiyyətli, tələyüklü problemlər üzərində düşünməyi cəmiyyət üzvlərinə aşılayır, məna axtarışında və reallaşmasında insanı özündən kənara çıxmağa - transsendləşmə prosesinə sövq edir və burada ona yardımçı olur, digər tərəfdən unikal insan mövcudluğunun özü üçün oriyentirlər verir, istiqamətverici ideya və prinsiplər, təsəvvürlər sistemi ortaya qoyur (2,137).

AMEA-nın Prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev «Azərbaycançılıq - milli ideologiyanın kamil nümunəsi» adlı məqaləsində yazır: «Ötən illərin tarixi təcrübəsi göstərmişdir ki, cəmiyyətdə canlı və anlaşıqlı ideya olmadıqda, dövlətin və millətin siyasi, iqtisadi və mənəvi inkişafının əsasları sayılan ideoloji oriyentirlər olmadıqda hökmən boşluq yaranır və o, müxtəlif və çox vaxt bir-birinə zidd, ənənəvi sosial-mədəni normalarla vəhdət təşkil etməyən siyasi nəzəriyyə və ideologiyaların qarışığı ilə dolur. Bu, dövlətçiliyin formalaşması prosesinə və millətin simasına mütləq təsir göstərir. 1991-1993-cü illərin praktikası göstərdi ki, dövləti kortəbii, situativ şəkildə idarə etməyə, ictimai şüuru zorakılıqla ideologiyasızlaşdırmağa can atmaq nəyə gətirib çıxara bilər. Oudur ki, ideoloji sistemi cəmiyyəti mənən dirçəltməyə, onun yaradıcılıq potensialını gücləndirməyə, ictimai şüuru uğurlu dövlət quruculuğunun başlıca amilinə çevirməyə qadir struktur kimi qurmaq niyyəti Heydər Əliyev siyasətinin əsası olmuşdur» (4,s. 457-458).

Hər iki mövqe tərəfdarlarının - istər ideologiyanın vacibliyini etiraf edib onun hakim statusda olmasından təlaş keçirənləri, istərsə də bütövlükdə deideologizasiya bayrağı altına yığılanları təkzib etmək, yanlış yolda olduqlarını əsaslandırmaq o qədər də çətin olmasa da, onları tutduqları bu yoldan döndərmək, əfsuslar ki, asan deyil. Belə ki, yanlışlıq olduqca dərinləşmiş və geniş miqyas almış, kütləviləşmişdir, hətta hakim və hökmverici status qazanmışdır. Aydındır ki, belə vəziyyət ictimai həyatın durumuna və axarına mənfi təsir göstərməyə bilməz.

SSRİ-dən ayrılıb müstəqilliyə qədəm qoyduğumuz ilk illərdə hər cür ideologiyadan üz çevirmək meylinə, ideologiyasızlaşdırma kampaniyasına, bəlkə də, müəyyən qədər bəraət qazandırmaq olardı. AMEA-nın müxbir üzvü, professor Səlahəddin Xəlilov 1997-ci ildə «İdeologiya və ictimai-siyasi fikir» adlı məqaləsində yazdığı kimi, müstəqilliyimizin ilk çağlarında «ideologiyasızlaşdırma kampaniyasının səbəblərindən biri ümumiyyətlə «ideologiya» anlayışının o vaxta qədər yeganə leqal ideoloji sistem olan kommunist ideologiyası ilə birləşdirilməsi idisə, digər səbəb dövlətin başında duran adamların yeni dövrün ümumi səcyyəsinə vermək, siyasi, iqtisadi, mədəni inkişaf perspektivlərini müəyyənləşdirmək, xalqın, dövlətin ümummilli mənafeyini elmi şəkildə şərh etmək, mənəviyyatın bütün sahələrini əhatə edən ideyaları ümumiləşdirib konsepsiya səviyyəsinə qaldırmaq iqtidarında olmaması idi» (5, s. 283).

Lakin indi, bir çox illər keçdikdən sonra, müstəqilliyimizin qərarlaşıb möhkəmləndiyi bir vaxtda milli ideologiyaya və ümumiyyətlə ideologiya məsələlərinə bəslənən soyuq, laqeyd münasibətə heç cür bəraət qazandırmaq mümkün və düzgün deyil. Hər cür ideologiyaya qarşı çıxmaqla, yaxud da «demokratik cəmiyyətdə hakim ideologiya ola bilməz» deməklə, fərqi yoxdur - hər bir halda, cəmiyyətimizin mütərəqqi inkişafına yalnız ciddi problemlər yaradılır, onun ruhi-əqli, mənəvi-psixoloji ovqatına, fəaliyyət oriyentirlərinə sarsıdıcı zərbələr endirilir, ictimai özünüdərk və özünüifadə proseslərinə maneələr törədilir. Belə olduqda, dərinlən düşüncə və məsuliyyət hissi güclü olan adamların ayrı-ayrı dövlət məmurlarının, alim və siyasətçilərin, mədəniyyət xadimlərinin bütün cəhdlərinə, çəkdikləri zəhmətə baxmayaraq, istər-istəməz, fərdi və ictimai əməkdə, sosial fəallıqda və birgə fəaliyyətdə pərakəndəlik, nizamsızlıq, dolaşıqlıq özünü göstərməyə bilməz. Milli mənafeələrə, dövlət maraqları ilə xalqın maraqlarının uzlaşmasına tuşlanmış optimal ictimai fəallıq, daxilən səbəb olmuş və stimullaşmış səfərbərlik belə vəziyyətdə, sadəcə olaraq, arzuladığımız səviyyədə mümkün deyil.

Professor Ə.Abbasovun fikrincə, milli ideologiya milli dövlətin ən yaxşı zəkalarının böyük zəhməti hesabına materianı ruhi qüvvəyə çevirən, mənəvi-əxlaqi potensialı qoruyub-saxlayan, bu potensial lazımınca yeniləşdirən və zənginləşdirən fenomendir. O, birbaşa və bəsit mənada anlaşılan nəzəri müddəalar, ideya və prinsiplər sistemi deyil, daha dəqiq desək, yalnız bununla kifayətlənmir. Onun kamilləşməsi və bu qismdə əhəmiyyət kəsb etməsi həm nəzəri, həm də praktiki müstəvidə baş verir. Başqa sözlə, fundamental suallara tutarlı, praktiki və nəzəri cəhətdən faydalı

cavablar sistemi kimi çıxış edən milli ideologiya öz məna-mahiyyətini, qüdrətini ardıcıl və şüurlu mübarizədə tapır. Mübarizə, milli ideologiya uğrunda döyüş isə çox vaxt ağır və uzunmüddətli olur. Bunu bizim müstəqillik illərimiz də bir daha sübut edir (1, 276).

İnsana öz həyatının mənasını anlamaqda, axtarış-tapmaqda və reallaşdırmaqda fundamental əsas olan milli ideologiya, hər şeydən əlavə, insanda və cəmiyyətdə insanlıq uğrunda mübarizədir, vicdana və məsuliyyətə çağırışdır. Bu çağırış bir çoxları üçün nə qədər də arxaik, dəbdən düşmüş olsa da, onsuz heç bir dolğun, mütərəqqi həyat mümkün deyil. Vicdan susanda və məsuliyyət itəndə artıq insan həyatının mənasından, cəmiyyətin tərəqqisindən danışmaq əbəsdir.

Əlbəttə, həyatın verdiyi sualların cavablandırılmasında insan azaddır. Ancaq bu azadlığı özbaşınalıqla qarışdırmaq düzgün deyil, onu məsuliyyət nöqtəyi-nəzərindən anlamaq gərkdir. İnsan, sualın düzgün cavablandırılmasında, situasiyanın mənasını tapmaqda məsuldur, cavabdehdir (3, 157). Məna məsuliyyətlə axtarılır və tapılır. Belə də deyə bilərik, mənanı vicdanın köməyi ilə axtarmaq vacibdir. Məna axtarışında insana rəhbər olan vicdandır - o varlıq ki, onun cilalanması və aşılması bir funksiya olaraq milli ideologiyanın üzərinə düşür.

Ortaya belə mühakimə çıxı bilər: bir halda ki, hər bir insan üçün onun həyatının mənası - nəşə unikal olandır, bu məna «ümumi olan» ın, «vahid qanun» un tələbləri altına düşmür, deməli, «milli ideologiya» deyilən fenomenlə də hesablaşmalı deyil.

İlk baxışda əqləbatan görünən bu mühakimə, əslində, xətti təfəkkürün məhsuludur və insan həyatının mənasını «hesablamaqda» olduqca əsassızdır. Məsələ ondadır ki, hər insanın həyatının mənası onun yaşadığı tarixi zamanla, coğrafi-iqtisadi-siyasi mühitlə, sosial normalar sistemi ilə, ictimai təfərrüatlarla səciyyələnir. Hətta hər bir fərdə məxsus genetik-irsi, immanent xüsusiyyətlər məhz bu tarixi zaman və ictimai mühit fəzasında özünü büruzə verir, gerçəkləşir (3, 195). Məhz bu qanunauyğunluq çərçivəsində insan həyatının mənası unikal hadisə kimi reallaşır. Hər bir adam mənanın tapılıb reallaşmasında, bütün obyektiv və subyektiv məhdudiyyətlərə baxmayaraq, azaddır. Azadlığın isə əsas dəyər-mahiyyəti insanın öz taleyi barədə məsuliyyəti öz üzərinə götürmə müstəqilliyindədir, öz vicdan səsinə dinləyib taleyi barədə qərar qəbul etmək sərbəstliyindədir. Bu, həmçinin dəyişilmə azadlığıdır, mütləq «belə» olmaqdan uzaqlaşma, başqa cür olmaq azadlığıdır. Və burada məsuliyyət məsələsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Mənanın həyata keçməsinə görə insan məsuliyyət daşıyır.

Azərbaycanın milli ideologiyasının tarixən formalaşmasında böyük xidmətləri olmuş M.F.Axundov, H.Zərdabi, C.Məmmədquluzadə, M.Ə.Sabir, Ə.Haqverdiyev, Ü.Hacıbəyov, M.Ə.Rəsulzadə, Ə.Hüseynzadə, Ə.Ağaoğlu, N.Nərimanov kimi görkəmli şəxsiyyətlərin adlarını da çəkə bilərik. Ümumi bir məfkurə, milli dirçəliş və tərəqqi naminə çalışanlar üçün daxili dialoq, seçim etmə, əqli ölçüb-biçmə, götür-qoy, ruhi-əxlaqi dərkətmədə əksliklər mübarizəsi və bütün bunların nəticəsində «ümumi məxrəcə»in, «qızıl orta»nın tapılmasına cəhd və fəallıq daha xarakterik olmuşdur (2). Müxtəlif dövrlərdə və müxtəlif məkanlarda yaşayıb-yaratmış mütəfəkkirlərin, görkəmli dövlət xadimlərinin ən möhtəşəm xidmətləri, böyük əzab-əziyyətləri, bəlkə də, ondan ibarət olmuşdur ki, özlərində bütün bəşəriyyətin, yaşadıkları cəmiyyətin problemlərini, ehtiyaclarını, arzu və istəklərini hiss və dərk edərək «əksliklər toqquşması»nın ağır yükünü üzərlərinə götürmüş, birləşdirici simvol - mahiyyətin yaranmasına və qərarlaşmasına çalışmışlar. Onlar çalışmışlar ki, əksliklər toqquşmasının mürəkkəbliyində insanlar özlərini itirməsinlər, Şərdən uzaqlaşaraq Xeyirə doğru hərəkət etsinlər.

Milli ideologiyanın da başlıca vəzifəsi ondan ibarətdir ki, insan, cəmiyyət və millət durumunda azadlıq məfhumunu mədəniyyət atributuna çevirməkdə yardımçı olsun, birgəyaşayışın əxlaq qaydalarının zəruriliyini və mahiyyətini aşılansın. Birləşdirici simvol – fenomenlərə, dəyərlərə (hüquqi dövlətə, demokratiyaya, milliliyə, azərbaycançılığa, doğma yurda, Vətənə, Torpağa, Dilə və Dinə, mədəni-mənəvi irsə və s.) güclü motivasiya, fərdi və ümumi istək, sevgi formalaşırsın, böyük və çətin başa gələn məqsədbə çatmaqda, taleyüklü problemlərin həllində dayaq olsun. Güclü motivasiyaların, istək və arzuların, daxili sövqetmələrin yolu isə həmişə əksliklərdən, daha doğrusu onların münaqişəsindən keçir. Burada da milli ideologiyanın üzərinə daim artan və zamanla şərtlənən yük düşür, deməli, hamımız - ilk növbədə, biz ziyalılar xüsusi məsuliyyət daşıyıcılarıyıq.

Cəmiyyətin iqtisadi, siyasi, sosial və mənəvi fəaliyyət sahələrində, həmçinin beynəlxalq aləmlə dövlətin münasibətiətlərində əsas kimi qəbul olunan və rəhbər tutulan ideya və prinsiplərin, müddəa və şərtlərin cəmini ifadə edən milli ideologiyanın mühüm təyinatı ondan ibarətdir ki, cəmiyyətin müxtəlif həyat sahələrinin təşkili və idarə olunması, ölkənin bütün spesifik cəhətləri nəzərə alınmaqla, rəşional üsul və metodlarla həyata keçirilsin, fərqlər və qruplar arasında sosial tarazlıq, maraqlarının uzlaşması təmin edilsin, vətəndaş - dövlət münasibətləri optimal tərzdə tənzimlənsin, ümumi rifahın və cəmiyyətdaxili harmoniyanın qərarlaşması bir məqsəd kimi reallaşsın. İnsanların şüurunda işlərin gedişini səliqə-sahmana salmağa, onların sosial fikir prinsiplərini müəyyənləşdirməyə, lazımi inkişaf istiqamətlərini, mərhələlərini dəqiqləşdirməyə yönəlmiş belə ideologiya ümumbəşəri tarixi təkamül tələblərinə, zaman-məkan şərtlərinə, elmi-idraki determinantlara cavab verməli, milli-tarixi, genetik-irsi və bəşəri dəyərlərə söykənməli, reallıqdan pöhrələnən idealın gerçəkləşməsi naminə öz fəaliyyətini qurmalıdır (6, 174). Söhbət mövcud reallığın davamı kimi çıxış edən idealdan gedir ki, gələcək vəziyyətin ruhlandırıcı təsviri, sövqedicə mərənamməsi subyektiv və xəyalpərəst mülahizələrdən uzaq durmağı üstün tutur və vacib bilir. Bəşər tarixinin təbii məhsulu, indinin konstruktiv davamı olan bu idealın qayəsi zəruri və ədalətli olanın uğrunda mübarizədə optimal yolları və vasitələri bilməkdən, mümkünlük (imkan) tanımaqdan ibarətdir.

Nəticə

Aparılan tədqiqat belə bir nəticəyə gəlməyə əsas verir ki, cəmiyyət tarixi özünün daxili məntiqindən, obyektiv gedişindən ibarət qanunauyğunluqlara tabədir. Bu qanunauyğunluqların yaranması, formalaşması və fəaliyyəti isə insanların özlərinin düşüncə və həyat tərzlərinin əsas və ümumi cəhətləri ilə müəyyənləşir. Xalqlar, cəmiyyətlər, ölkələr arasındakı fərqlərin mühüm səbəblərindən biri də elə bu qanunauyğunluqdur. Bu qanunauyğunluğun fəaliyyətini yüksəltmək və bu yolla cəmiyyətin dinamik inkişafını təmin etmək üçün bütövlükdə cəmiyyətə və onun vətəndaşlarına onların gündəlik həyatına müsbət təsir edə biləcək praktik əhəmiyyətə malik ideologiya lazımdır. İdeologiya siyasi məzmunundan daha çox sosial məzmunla malik olmalıdır. Onun siyasi əhəmiyyəti sosial məzmunundan irəli gəlməlidir. Sosial məzmun ölkə vətəndaşlarının gündəlik həyatı, düşüncəsi, fəaliyyəti və bu fəaliyyətin şəxsi və ictimai faydalılığı ilə bağlıdır. Bilavasitə hansısa bir məhsulu istehsal edən və bu istehsala yardımçı olan hər hansı bir fəaliyyət növü fərdi və ictimai məzmunla malikdir, Xidmət sahəsi, onun məzmun və keyfiyyəti isə maddi istehsal sahəsinin genişlənməsi və real gəlirin artması ilə bağlıdır. Buna görə də, cəmiyyətin bütün təbəqələrinin maraq və mənafeələrini ifadə edən vahid ideologiya olmalıdır. Belə bir ideologiya cəmiyyətin bütün üzvlərini, bütün vətəndaşlarını əhatə etməli, birləşdirməlidir. Müstəqillik əldə etdikdən sonra Azərbaycanda ictimai və humanitar elm nümayəndələri, eləcə də siyasi xadimlər tərəfindən ideologiya və onun müxtəlif istiqamətlərinə aid xeyli diqqətəlayiq monoqrafiya və məqalələr yazılmış, araşdırmalar aparılmışdır. İdeologiya dərkətmə, şüur, düşüncə, təfəkkür anlayışları ilə bilavasitə bağlı olan, başqa sözlə onlardan sızib gələn, insan və cəmiyyət həyatına bütövləşmiş, istiqamətlənmiş yetkin bir mənəvi-əxlaqi durum və bu duruma əsaslanaraq formalaşan iradi keyfiyyəti əks etdirən anlayışdır. Buna görə də nə insan, nə də cəmiyyət ideologiyasız yaşaya bilməz. Çünki ideologiya həm fərdi, həm də ictimai səviyyədə istəyi, arzunu, niyyəti, bu günü yaşamaqla sabahı görməni və planlaşdırmanı özündə ehtiva edir. Burada reallığa əsaslanma ilə yanaşı utopik ideologiyalara da rast gəlmək olar. Həm də bu utopik ideologiyalar müsbət və mənfi keyfiyyətli ola bilər. Məsələn, məlum faktdır ki, faşizm ideologiyası yalnız almanlar üçün deyil, bütün dünya üçün zərərli ideologiya idi. Lakin faşistlər həm güc, həm öz güclü təbliğat vasitəsi ilə ilk növbədə böyük düşüncə və mədəniyyət sahibi olan alman xalqının əksər hissəsini aldada bilmişdilər.

İdeologiya, şübhəsiz ki, təbliğ olınmalıdır, əhali kütləsinə çatdırılmalıdır ki, hər bir adam onu öz həyat və şüur süzgəcindən keçirərək öz istəyi, arzusu, niyyəti baxımından təhlil edə bilsin. Onu nə üçün qəbul etdiyini, yaxud etmədiyini müəyyənləşdirə bilsin. Buna görə ideologiya real gerçəkliyə əsaslanan və bu gerçəkliyə sabahın necə olacağından çıxış edən postulat və prinsiplər sisteminə malik olmalıdır.

Artıq qeyd edildiyi kimi, ideologiya üzvi vəhdətdə olan elə komponentləri birləşdirməlidir ki, bu komponentlər cəmiyyət üzvlərinin böyük əksəriyyətinin can atdığı, arzu etdiyi həyat və fəaliyyət tərzini özündə əks etdirə bilsin. Məhz buna görə ideologiya da konkret zaman və konkret məkan

tələbindən çıxış etməlidir və belə bir ideologiyayı qurmaq üçün bizim "öz epistemologiyamızı" yaratmaq lazımdır. Burada digər bir sosial zaman və məkan üçün işlənmiş olan hər hansı bir ideoloji konsepsiyayı yerli şəraitə uyğunlaşdırmağa cəhd etmək səyi heç də gözlənilən nəticəni verə bilməz. Çünki ideologiya da mövcud sosiomədəni şərait, onun məzmunu və səviyyəsi ilə bağlı olan bir fenomendir.

Milli ideologiya ilk növbədə sosial ədalətə əsaslanmalıdır, sosial ədalət prinsipi onun bünövrə daşı rolunu oynamalıdır. Cəmiyyətin sosial strukturunu təşkil edən bütün qruplar öz həyat və fəaliyyətlərində hər bir sahədə sosial ədaləti görməli və bu sosial ədalətə xidmət etməlidirlər.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. Abbasov Ə. Milli fenomenlərin dərki və şərhində adekvat epistemologiya zərurəti//Müasir fəlsəfə, elm və mədəniyyət: postqeyrikləssik epistemologiya. Bakı: 2011, s. 277
2. Quliyev A. İctimai-siyasi fikirdə sosial ədalət ideyası. Bakı: 2008
3. Şirinov A. Sosial fəlsəfə və sosial gerçəklik. Bakı: 2008, s. 324-334
4. Mehdiyev R. Yeni siyasət: inkişafa doğru. I cild. B.: 2008, s. 457--55.
5. Xəlilov S.S. Fəlsəfədən siyasətə. B.: 1998, s. 283.
6. Федотова В.Г. Социальные инновации как основа процесса модернизации общества. Вопросы философии, 2010, №10

Rəyçi: AƏSMA-nın kafedra müdiri, f.f.d., dos. Zeynəddin Şabanov

Qəbul edilib: 27.01.2020

Ильхам Солтанов

НЕОБХОДИМОСТЬ РЕАЛИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕОЛОГИИ

Резюме

В статье рассматривается социально-философское содержание национальной идеологии и исследуется роль национальной идеологии и национальных интересов в развитии каждой страны. Исследуется социальная значимость национальной идеологии, анализируются мнения различных исследователей, услуги наших исторических личностей, которые сыграли важную роль в формировании нашей национальной идеологии. В основе национальной идеологии лежит отстаивание социальной справедливости.

Цель - обоснование необходимости национальной идеологии в современную эпоху

Методология - сравнительный, систематический анализ

Результат исследования - Национальная идеология играет важную роль в развитии каждого государства и общества.

Ключевые слова: национальная идеология, государство, нация, общество, национальный интерес.

Ilham Soltanov

NECESSITY FOR THE REALIZATION OF NATIONAL IDEOLOGY

Summary

The article considers the socio-philosophical content of national ideology and researches the role of national ideology and national interests in the development of each country. The social significance of national ideology is researched, opinions of various researchers, services of our

historical personalities who played an important role in formation of our national ideology are analyzed. In particular, social justice is based on national ideology.

Purpose of the research - Substantiation of the necessity of national ideology in the contemporary times

Methodology - comparative, systematic analysis

Findings - National ideology plays an important role in the development of each state and society.

Keywords: national ideology, state, nation, society, national interest.